

שז"ת בנושאי ישזב ארץ ישראל

עם מורנו הגאון הגדול רבי זלמן נחמיה גולדברג שליט"א

לקראת הוצאת הגליון ה-50 של "קדושת ציון", זכינו שרבינו הגר"נ גולדברג שליט"א פנה לנו מעט מזמנו, ע"מ ללבן מעט מן הסוגיות העומדות על הפרק. שו"ת מרתק זה המובא לפניכם, עוסק ברובו בסוגיית מצוות ישוב א"י, אימתי חייבים לעלות לארץ, ומתי מותר לצאת ממנה.

כהשלמה לשיחה זו, אנו מביאים בגליון זה מאמר שכתב רבינו לפני כמה שנים - ושכעת נתן לנו את רשותו לפרסמו בגליונו - ובו הוא דן בהרחבה בגדר החובה לגור בארץ ישראל.

נודה לידידנו ר' יהודה וידר ור' אברהם פ', שהעלו את השאלות לפני הרב שליט"א וקיבלו את תשובותיו.

תשובה: מאיפה הם לקחו את זה?

'קדושת ציון' משתדלת לעודד אנשים מחו"ל לעלות לארץ, ויש טוענים שזה לא בסדר, מה אפשר להגיד להם?

תשובה: השאלה אם זה בסדר או לא בסדר תלוי בסיבה אחרת, לא מהסיבה שהם אומרים.

בשאלה אם צריך לעלות או לא לעלות יש לעיין, מצד א' נמצא בגמ' שאנשי בבל היו באים לא"י ללמוד, כשסיימו את הלימוד אז ליוו אותם אנשי א"י עד עכו, כך אומרת הגמ'. ולמה עד עכו? מפני שעכו זה כבר קרוב לחו"ל, אז לא רצו לצאת מא"י לחו"ל, שאסור לבן א"י לצאת לחו"ל. אז כתוב שאסור לצאת. אבל מצד שני אומרת הגמ' שאסור לבני א"י לצאת לחו"ל, משמע שלבני חו"ל מותר לחזור לחו"ל.

ומלבד זאת, הרי זה ודאי שיש מצווה לעלות לא"י, א"כ תשאל למה כל גדולי עולם לא באו לא"י, הרי אם יש מצווה לגור בא"י אז למה הם לא קיימו את זה, כל השאלות האלה ידועים.

אלא התשובה היא כמש"כ בגמ' במו"ק (יד ע"א) שאסור לצאת לחו"ל, אבל זה כשאדם יוצא בלי שום סיבה, אבל אם בחו"ל יהיה לו פרנסה אז מותר. ונחלקו בזה רבי יהודה וחכמים, ר"י סובר שמותר לצאת רק אם אין לו בא"י פרנסה בכלל, ואילו חכמים אומרים שמותר גם בשביל הרווחה, שלא יהיה לו פרנסה מצומצמת, אלא יהיה לו קצת יותר הרחבה - זה נקרא 'הרווחה', גם בגלל זה מותר לצאת לחו"ל. זה המחלוקת, והלכה כחכמים. אז לכן ליסוע לחו"ל סתם זה אסור [ולהלכה

אסור גם להוציא ס"ת לחו"ל] אבל אם זה לשאת אשה מותר.

אבל למרות שלפרנסה מותר, אבל השאלה שבחו"ל מושפעים מהגוים. הגויים משפיעים על היהודים שיעשו כל מיני עבירות. ולכן התורה אוסרת שישארו גוים בארץ ישראל, כיון שהיה מולך וכל העבו"ז שהיה.

היום מאד נפרץ הנושא שיוצאים לחו"ל לטוילים ולנפש.

תשובה: איה"נ זה כדאי למנוע אם אפשר, אני לא יודע אם אפשר. תראה את הגמ' במו"ק, וזה נפסק בשו"ע שזה הכלל אם לצאת לחו"ל כדי פרנסה או כדי רווחה מותר, אבל אם זה יותר אז זה כבר לא, אא"כ במצב כזה שאם לא יצא לחו"ל אז יתקלקלו אחרים.

ראוי לעודד את תושבי חו"ל שיבואו לגור בא"י?

תשובה: ע"פ דין חייבים. רק אני אומר שחייבים ע"פ דין רק אם זה מצב שניתן לבוא לא"י. צריך לדעת מה הוא יעשה פה.

יש אנשים שיש להם פרנסה גם בארץ ישראל. אבל אם יבוא יהודי שאין לו פרנסה אז הוא לא חייב. השאלה מה אדם צריך לתת בשביל זה, אתה לא יכול להגיד לאדם שלא יתפרנס, שיאכל לחם יבש ולא ימרח משהו על הלחם.

אם זה מצב שאפשר להביא לא"י יהודי שישפיע לטובה זה

ודאי מצוה, רק אין מצוה לההוא לעזוב כששם יש לו פרנסה ופה אני לא יודע אם יהיה לו פרנסה, או ששם הוא יכול להרויח. זה כבר פרטי הדברים וצריך שיהיו רבנים שידונו את הדבר לשקול את הדברים האלו. החזו"א לא היה נותן ברכה לצאת לחו"ל לאנשים שיצאו, אבל זה לא אומר שזה אסור. אם זה מצב כזה שאין לו פרנסה או שאין לו רווחה אז מותר.

אבל אני אומר שלא שואלים אם אתה בא לקרב ולקדם את המשיח בזה שתבוא לא"י או שאתה בא להרחיק את המשיח ח"ו אם לא תבוא. לדעת שזה יביא משיח או זה לא יביא, זה אני לא יודע, ולא זה הגמ' דנה, זה אנחנו לא יודעים. אבל השאלה מה צריך אדם לעצמו כלפי תועלת עצמי. המצווה של "ואהבת לרעך כמוך" שצריכים להשפיע על אחרים שלא ייצאו מהארץ, המחלוקת של ר"י ורבנן הוא עד כמה אדם צריך לוותר משלו, אם נניח שאדם יבוא לארץ ישראל ויכול להתפרנס, אז צריך לעשות את זה. אבל לא תמיד בטוח שזה משפיע לטובה, אם אין פה כלום, אין לו בית, אין לו דירה, בזמנינו לקנות דירה זה בעיה כל החיים לעמול. בכל מקרה צריך לדעת יותר פרטים, ואז אפשר לענות להם, אבל אם לא יודעים פרטים אז קשה לענות, לא כן ולא לא.

אז מעיקר הדין מי שיכול יש לו חוב להגיע לארץ ישראל?

תשובה: נכון, יש מצוה כמו שהרמב"ן אומר.

אפילו שהיום המדינה חילונית והיא לא מתנהלת על פי התורה?

תשובה: מה שמשפיע על כל אחד לטובה או לא לא לטובה, זה צריכים לדעת יותר פרטים, ולדעת מה תפקידו של האדם ואם זה משפיע. אבל באופן כללי לכל אחד זה ודאי יותר טוב להיות בא"י, זה ודאי חשוב.

אני אגיד לכם משהו. יש לחפץ חיים כמה ספרים קטנים. באחד מהספרים [קונטרס נפוצות ישראל] הוא אומר שאסור לגור באמריקה בגלל שמתקלקלים שם. למה מתקלקלים? כי אין שם תלמוד-תורה, ושבית קשה לשמור. בזמנו, השבת היה הדבר שהכי קשה לשמור, מפני שמי ששמר שבת מיד פיטרו אותו מכל המלאכות. וגם תלמודי תורה לא היה, אז איך ילד יתחנך לשמור שבת ולקיים מצוות. אומר החפץ-חיים בסוף דבריו: אבל אל תחשוב שאני אומר שכל מי שגר באמריקה הוא עבריין, זה אני

לא אומר, שהרי כתוב בתורה: "והפיצך ה' בכל העמים", אז איך תבוא ותגיד שאני אומר שהוא עבריין... הרי התורה כתבה את זה, הקב"ה עשה את זה. טוב אז א"כ השאלה אם הח"ח אומר שהתורה גזרה שיפוזרו בכל הארצות, אז למה מתחילה הוא אומר שלא לגור באמריקה? אלא שזה שני דברים. יש עונש לאדם, שעמ"י יענש, שיגורו במקום

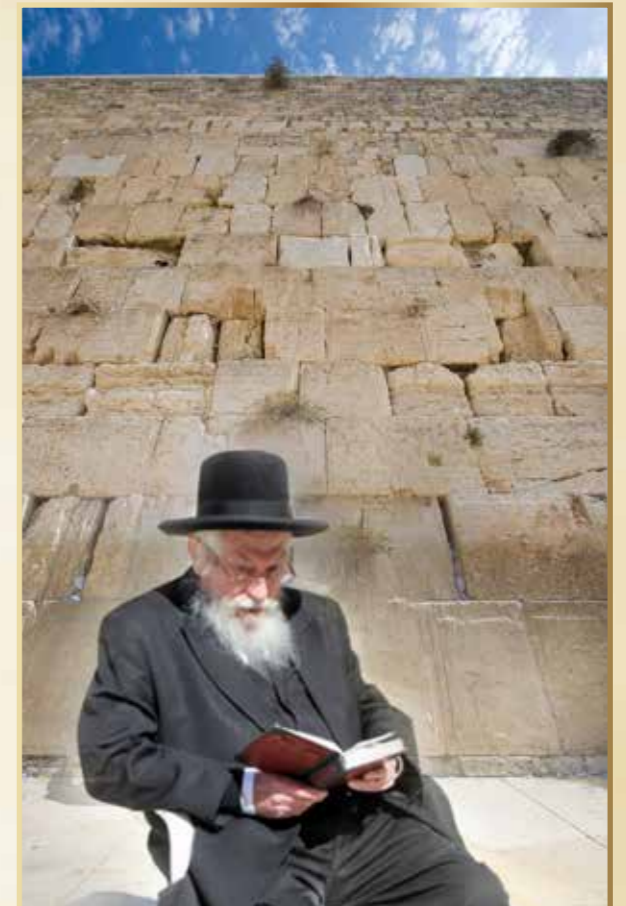

שיהיה מאוד קשה לשמור מצוות, ויצטרכו להתחזק מאוד, זה עונש לאדם, כמו שהיו נותנים עונש לאדם להכריח אותו לעבור עבירות. אבל האמת שהמצוות צריכים להיעשות בכל העולם, רק איפה יותר קל לקיים מצוות, כנראה שהח"ח הבין שיותר קל בא"י, אבל למעשה, בזמן הח"ח א"א היה לעשות את זה, אם כולם היו עולים לא"י לא יהיה פרנסה, לא יהיה רווחים.

כמו שהמשנ"ב אומר להביא יהודים מארה"ב, אז קיימנו מצווה גדולה אין ספק בזה, אבל אם ע"י שלא נביא אותו אז יהיה שישפיע שם יותר, יכול להיות שזה יותר חשוב, זה אני לא יודע.

יש כאלה שטוענים שיהודי צרפת כשמיגיעים לארץ ישראל הילדים מתקלקלים והולכים לבתי"ס חילונים.

תשובה: זה כבר טענה, טוב זה באמת דבר חמור שבאים לארץ ישראל להתקלקל, זה ודאי חמור ועל זה אני לא מדבר, אני מדבר באופן כללי. דווקא אני חשבתי שאלו שבאים לארץ מצרפת דווקא הם שולחים ל'חדרים', אבל אני לא יודע אם זה כולם, אני רואה בירושלים שהרבה ילדים באו מצרפת והולכים ל'חדרים', אבל שוב זה דברים שצריך בירור חזק לא בירור חלש.

היות ואנו עוסקים בנושא של ארץ ישראל והגאולה, ויש כמה אנשים מהציבור שלנו שיש להם שאלות ודברים שהם רוצים לברר, רצינו לשאול את הרב כמה שאלות, שנוכל לכתוב את התשובות.

תשובה: אני רוצה להגיד באופן כללי, שלהגיד תשובות ברורות אי אפשר. הרמב"ם אומר - ואני כבר אומר את זה להרבה אנשים - תדעו לכם שאין יראה ביאת המשיח, אנחנו לא יודעים, מפני שלא יהיה הבדל בצורת האנשים, אותו האיש לפני ביאת המשיח, יראה אותו דבר אחרי שיבוא המשיח. וכן כל המצוות יישארו אותו הדבר.

וכן במכתב שכתב הרמב"ם לאנשי תימן - שהיה להם אחד שאמר שהוא משיח - אומר הרמב"ם מה נפק"מ, הרי בין כך צריך לשמור את כל מצוות התורה. כל המצוות שחייבים עכשיו חייבים גם אח"כ, המשיח לא מבטל את המצוות, ואותם המצוות ינהגו גם אח"כ, אז איזה נפק"מ לדעת כעת בדיוק את הסיבה שמשיח יבא.

השאלה היא רק מה יהיה סדר הגאולה בצורה מסודרת, ועל זה הרמב"ם אומר שהוא עוד לא יודע. ואעפ"כ הרמב"ם מביא הרבה דברים כאן והרבה דברים כאן. זה מה שאני רוצה להגיד באופן כללי, עכשיו אפשר לבד לשער, לא מאה אחוז אבל אפשר לשער קצת.

יש כאלו שטוענים שמצוות ישוב א"י לא נוהג לפני שהמשיח מגיע, ואף יש שטוענים שאסור לעלות לארץ מפני שיש כאן מדינה חילונית.

מגירת היסוד

אגודת קדושת ציון

התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש

- א. אגודת קדושת ציון נוסדה כדי לאגד ולאחד את כלל יראי ה' החרדים על דברו – דורשי ציון על טהרת הקודש.
- ב. אגודת קדושת ציון תפעל בקרב הציבור החרדי, לעורר הלבבות לאשר לימדו רבותינו חכמי הדורות האחרונים, כי בדורות הללו בחר ה' לקיים את אשר הבטיחו ביד עבדיו הנביאים, וכי שיבת ישראל לארצם, בנין הארץ, ודוממות קרן ישראל, הינם חלק מתהליך הגאולה אשר אנו מצפים לשלימותה בב"א.
- ג. אגודת קדושת ציון תפעל לעורר את שומרי המצוות בארה"ק, על הצורך לפעול למען שמירת התורה, הן של כל יחיד ויחיד מישראל בחייו הפרטיים, והן של כלל ישראל בחייה כאומה, בדרך לכינון ממשלה של תורה בארה"ק.
- ד. אגודת קדושת ציון תעורר את שומרי המצוות, ליטול חלק פעיל בקידום הגאולה בדרך הטבע, ע"י העלאת שארית הגולה לארה"ק, ופעילות למען השבת כל חלקי ארץ ישראל לידי שלטון ישראל בכלל, ולידי בעלות יהודית בפרט.
- ה. אגודת קדושת ציון תפעל לעורר הלבבות של בני ישראל לדרישה וצפייה אמיתית לבנין בית-המקדש, מקום להשראת השכינה בישראל, וכן לעורר את ישראל להתכונן בפועל לבנין הבית ע"י לימוד ההלכות וכל הפרטים הנצרכים לבנין בית המקדש.
- ו. מלבד הפעילות ההסברתית, תפעל אגודת קדושת ציון, לסייע בידי בני היהדות החרדית החפצים לקדם פעולות אלו באופן מעשי.
- ז. בכל פעילות האגודה, יושם דגש מיוחד, שהכל יעשה על טהרת הקודש, על פי התורה הקדושה שבכתב ושבע"פ, וברוח חכמי ישראל המובהקים המקובלים בישראל מדור דור, בלי לותר על קוצו של יו"ד מתורתנו הקדושה, הן במעשים והן בדעות.
- ח. אגודת קדושת ציון תנהג בכל אורחותיה בדרכי נועם, תוך הקפדה להיזהר בכבודם של תלמידי חכמים מכלל החוגים, ותוך כבוד לכלל קהילות ישראל שומרי המצוות.

להגיד מאה אחוז מה קרה בגלל מה, א"א לדעת. א"א לדעת מה בדיק פועל, ואיך בשמיים פועלים. כדאי להתייעץ עם גדולים על כל פרט בפנ"ע, להתייעץ אם זה כדאי, ומה יותר כדאי, באופן כללי להגיד מה כדאי זה אפשרי, אבל ללכת לעשות חשבונות שזה יגרום לזה וכו', א"א לדעת.

האמת היא, שמי שחידש את היישוב היהודי בארץ ישראל, היו יהודים צדיקים, לא כמו שהם אומרים [החילונים] שהם עשו את זה. היהודים הראשונים שהיו בארץ, זה תלמידי הגר"א ותלמידי הבעש"ט. כל אלו מילאו את א"י - מסתמא אתם יודעים את כל ההיסטוריה - וזה באמת יסד את הכל. אם לא הם, לא היה זכר לשום דבר, לא למדינה ולא לשום דבר. וכשבאו לארץ היה מצב שא"א לתאר, באנו לא"י בלי פרנסה, תיקנו שלפני הדלקת נרות שבת, כל אשה זורקת פרוטה באיזה קופסא, ובסוף אספו את זה בשביל יישוב ארץ ישראל, אבל בלי זה לא היה מה להתחיל.

מה שיש פה חילונים זה בעיקר כאלו שכאשר באו לפה כבר היו חילונים, באו מפולניה הרשעים האלה שהפילו את עמ"י.

הראשונים שהתחילו בפריקת עול היו בגרמניה, שם היה את הרפורמים שהם הביאו על כלל ישראל את הכל, אם תשאל כעת מה התועלת שיצאה מהם, אז תראה שהם הביאו גם את היטלר, גם את היטלר הם הביאו.

כל השנים חיינו בין הגוים. בתקופת המגן אברהם בתקופה ההיא היה רב אחד, שכחתי בדיוק איך הוא קרא לספר שלו, הוא אומר שהנס הכי גדול לעמ"י שכ"כ הרבה שנים היו בין הגויים ועדיין קיימים, זה ממש נס מופלא ביותר. ובסוף רואים שהדבר הכי גרוע, מה שהיה לעמ"י זה היה הרפורמים, שהם הפילו את כלל ישראל מכל המעלה שהיה להם.

אז אנחנו יכולים להמשיך לעסוק בא"י ולא צריכים לחשוש?

תשובה: זה לא שאתה עושה את א"י, א"י היא א"י, ואמריקה היא אמריקה, אבל אתה בוחר לבנות בא"י. צריכם לעשות מה שפה אפשר, לא מה שא"א.

אנחנו עוסקים בזה וכותבים על זה עלון וכו'...

תשובה: אני חושב שזה לטובה, בינתיים אנשים שומעים שזה מצווה, זה עניין גדול לקיים מצוות, זה עצמו דבר חשוב. וודאי שזה גם מחשבה גם לגבי הגאולה, אבל זה שני דברים, זה בגלל שהקב"ה מחליט בשמים מה מגיע לאנשים האלה, טוב או לא טוב, לפעמים זה עונש לפעמים זה לא עונש, אבל באופן כללי על זה אין ויכוחים אם לעשות את זה, אנחנו מצווים להשפיע על כל יחיד ויחיד שישמור מצוות.

טוב, הקב"ה יברך אתכם שיהיה לכם מכל טוב, ותזכו באמת להביא את המשיח, אמנן.

[וזאת למודעי כי הדברים נאמרו לנו מפי מו"ר הגאון שליט"א בדרך שיחה, ונערכו הדברים ע"מ להעלותם על הכתב, וע"כ אם נמצא טעות בדברים יש לתלות אך ורק בעורכים].

יש אומרים שאין אפשרות בזה"ל להקריב קרבנות כיון שלא יודעים את מקום המזבח.

תשובה: בתקופה של רעק"א דנו בסוגיא של חידוש הקרבנות, וכתבו בזה הרעק"א והחת"ס ועוד, ודווקא הם לא הכניסו את השאלה הזאת. אבל זאת שאלה, כשאתה בא להקריב קרבן, אתה לא יודע איפה זה בדיוק מקום המזבח. המזבח הוא היחיד שלא מדויק במשנה, במשנה כל הדברים מדויקים, איפה העזרה, איפה כל דבר, כתוב מספר אמות, ודווקא המזבח - את המרחק בין הקירות של העזרה למזבח - לא כתוב, אז ממילא קשה לנחש, אחד אומר שמסתמא זה היה בדיוק באמצע, או מסתמא כן, אני לא יודע, יכול להיות שכן, אני איני מומחה להגיד.

אז היום זה לא שייך ע"פ הלכה שנוכל להקריב קרבנות?

תשובה: רעק"א והחת"ס דנו בזה, סימן שזה לא כ"כ רחוק, תחפשו את השו"ת חת"ס ותסתכלו...

בשבוע הבא אנו מציינים 25

שנה למלחמת ששת הימים בתשכ"ז שאז שוחררה ירושלים והר-הבית והכותל וחלקים גדולים מא"י. רבים מציינים את יום כ"ח אייר בו נבבשה ירושלים. רצינו

לשאול, אם יש עניין אכן דווקא ביום זה, או אולי ביום כ"ו בו פרצה המלחמה, או אולי כל ימי המלחמה שווים?

תשובה: טוב זה בעצם מה שהקדמתי לך, שלהגיד באופן כללי מה יותר טוב, מה מזל יותר טוב, זה אני לא יודע, גם הרמב"ם אומר שהוא לא יודע מה יותר טוב, אבל שצריכים לעשות את זה, זה ודאי.

צריך לציין ולהודות על השחרור?

תשובה: צריכים להודות על הכל, על כל מה שהקב"ה עשה, כל מה שהציל.

יש כאלו שטוענים שצריך להזהר מלעסוק בנושאים אלו של יישוב א"י, שרואים שיש כאלו שעסקו בזה, והילדים שלהם לא היו 'ערלעכער יידן'.

תשובה: אתה יכול לשאול גם עליהם, אלו שעסקו בדברים אחרים גם מהם לא יצא מי יודע מה. היו גם בליטא ובגרמניה שומרי מצוות חזקים מאוד, שבסוף לא יצא מהם, ולא רק באמריקה, אדרבא אמריקה הצליחה בסוף יותר מכולם.

אז אנחנו לא צריכים לחוש לטענה הזו?

תשובה: לא יודע, אם ההוא יוכיח לך ואתה תבין בשכל, אני לא אומר שתעשה נגד השכל, אבל

